

Educatie en communicatie nationale parken

Jaarverslag 2023

Inhoud

IVN en de Nationale Parken	4
Belang van verbinding mens & de nationale parken	4
Rol IVN Coördinatoren Communicatie & Educatie in de nationale parken	5
Ambities 2023 en resultaten	6
1. Jeugd, jongeren en jongvolwassenen	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Rode draden op landelijk niveau	7
2. Recreatieondernemers	9
2.1 Inleiding	9
2.2 'Rode draden' op landelijk niveau	9
3. Bewoners	11
3.1 Inleiding	11
3.2 'Rode draden' op landelijk niveau	11
4. Vrijwilligers	13
4.1 Inleiding	13
4.2 'Rode draden' op landelijk niveau	13
5. Communicatie & Campagnes: samen meer bereiken	14
6. Maatwerk: een greep uit ieder nationaal park	16

IVN & de nationale parken

Belang van verbinding mens & de nationale parken

Nationale parken beleven? Dat gebeurt met de kracht van verwondering. Als we ons eenmaal in de natuur bevinden en er échte aandacht aan schenken, merken we dat onze verbinding met natuur, cultuur en erfgoed alleen maar groeit. We kunnen erover leren, maar ook veel van leren. De nationale parken beschikken bij uitstek over de ingrediënten om bezoekers in hoofd, hart en handen te raken. Daarom staat gebiedsbeleving centraal in de communicatie en educatie van alle nationale parken. IVN Natuureducatie laat mensen de unieke waarde van het nationaal park ervaren. Ze maken kennis met de mooiste stukjes Nederlandse natuur, cultuur en erfgoed.

Met behulp van slimme communicatie en uitnodigende educatie creëert IVN bovendien het nodige bewustzijn en handelingsperspectief in en rond het nationaal park. Het nationaal park opereert daarmee als belangrijke speler in de oriëntatie, zoektocht en realisatie van oplossingen voor kwesties die effect hebben op het landschap, zoals biodiversiteit, klimaat en landbouw. Door verschillende partijen in contact te brengen, te informeren en activeren, willen we binnen de huidige generatie een duurzame(re) gedragsverandering realiseren.

In dit jaarverslag over 2023 wordt omschreven hoe IVN Natuureducatie jeugd, jongeren en jongvolwassenen, recreatieondernemers, bewoners en vrijwilligers heeft bereikt. Het verslag gaat in op de activiteiten en initiatieven op het gebied van educatie en communicatie, die voor deze verschillende doelgroepen zijn ingezet. Het aanhalen van de banden tussen de mens en het nationaal park begint immers bij beleving en verwondering.

Sinds 2019, met het lanceren van de educatiestrategie *Magische Momenten*, staat beleving centraal in het landelijke educatiebeleid. De nationale parken werken toe naar integratie van deze strategie in hun eigen beleid en educatieaanbod. Op het gebied van communicatie vormt het creëren van een sterke basis en

doorontwikkeling van het gezamenlijke merk en de afzonderlijke gebiedsidentiteit de focus. Dit sluit aan bij de Communicatiestrategie en de Leidraad.

In de diverse gebieden werkt IVN, als onafhankelijke partner, nauw samen met 'streekholders'. Deze streekholders zijn belangrijke partners uit de streek die allen een bijdrage willen leveren aan communicatie en educatie in de gebieden – variërend van terreinbeheerders en marketingorganisaties tot de landbouw.

IVN hanteert de aanpak, zoals beschreven in de landelijke educatiestrategie *Magische Momenten*:

- **Verhaal van het gebied:** onze educatieve programma's en activiteiten vertellen het unieke verhaal over het nationaal park. Denk hierbij aan verhalen over de identiteit en bijzondere eigenschappen van het landschap. Deze programma's en activiteiten zijn afgestemd op de wensen van de doelgroepen en hebben als doel om vier kernelementen te bewerkstelligen: 'verwonderen, vrij zijn, verrijken en verbinden'.
- **Participatie:** wij streven ernaar om alle bezoekers en mensen die wonen en/of werken in en om het nationaal park te bereiken. Niet alleen door kennis over te dragen over het nationaal park, maar juist door hen ook actief te betrekken bij de programma's en activiteiten in het park. Zo ontstaat er eigenaarschap. Hierdoor zullen zij sneller met respect het gebied behandelen.
- **Vanuit de gemeenschappelijkheid van het stelsel van nationale parken:** alle partnerorganisaties die betrokken zijn bij de uitvoer van educatie, werken op een constructieve en structurele manier samen met als doel samenhang te brengen in het educatieve aanbod en in de werkwijze. Samenhang vergroot de kwaliteit van onze programma's en activiteiten, en versterkt tevens de gedeelde (merk)identiteit van het gebied.

Rol IVN Coördinatoren Communicatie & Educatie in de nationale parken

De Coördinator Communicatie en Educatie is een belangrijke spil in het geheel van nationale parken en het eigen nationaal park. De coördinator draagt bij aan de beleidsdoelen:

1. De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit.
2. Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen.
3. De unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur.
4. De samenleving steviger met de nationale parken verbinden.
5. De herkenbaarheid en eenheid van de gezamenlijke nationale parken in Nederland vergroten.

De Coördinator Communicatie en Educatie doet dat vanuit drie rollen. De coördinator:

Is een strateeg:

- een strategisch gesprekspartner en vertegenwoordiger van het gebied richting politiek, pers en het werkveld.
- Vertaald de landelijke educatie- en communicatiestrategie door naar een gebiedseigen strategie waarin het verhaal van het gebied centraal staat. Deze worden samen met de partners in het gebied ontwikkeld. De strategie richt zich op relevante doelgroepen met belangrijke maatschappelijke thema's en is gericht op impact en het creëren van een beweging.

- Initieert en realiseert cofinanciering ten behoeve van communicatie & educatie in het nationaal park.

Is een verbinder:

- een onafhankelijke (groene) verbinder tussen de diverse organisaties en hun belangen, zowel binnen als buiten het park.
- initieert allianties en netwerken tussen de partijen (streekholders) en projecten en activiteiten gericht op beleving en bescherming van het gebied.
- zorgt voor verbinding, zowel binnen het park, als met het netwerk buiten de parken met relevante partijen, zoals provincie en gemeente.
- vormt samen met de educatie & communicatie coördinatoren in de Nederlandse nationale parken een lerend netwerk waar uitwisseling van best practices en ontwikkeling van vernieuwende concepten centraal staat.

Is een coördinator:

- is de spin in het web en aanjager betreffende het gezamenlijke educatie- en communicatieprogramma in het nationale park. De coördinator weet relevante thema's te vertalen naar eigentijdse middelen, activiteiten, campagnes (incl. de inzet van (social) media).
- is initiator en coördinator van een gezamenlijk educatieprogramma (een combinatie van IVN programma's en programma's van andere organisaties).
- is verantwoordelijk voor de communicatie en het opzetten, de coördinatie en uitvoer van projecten en activiteiten gericht op beleving, educatie en bescherming van het gebied en neemt hierin de wensen vanuit de diverse doelgroepen mee.

Nationaal park Oosterschelde, schoonmaakactie met de klas

Ambities 2023 en resultaten

Gebiedsbeleving krijgt vorm door een passend pakket van communicatie- en educatieprogramma's die IVN, samen met de gebiedspartners, uitrolt in nationale parken. Die beleving is uniek voor elk nationaal park. Dat vraagt maatwerk, passend bij de dynamiek, prioriteiten en doelen die vastgesteld zijn binnen ieder park. Afstemming en samenwerking met landelijke partners en streekholders in het betreffende gebied is erg belangrijk. Daarnaast houden we de fase in het oog waarin het nationaal park zich bevindt (t.o.v. de transitie die wij inzetten t.b.v. de educatiestrategie 'Magische Momenten' en landelijke communicatiestrategie Nationale Parken Nieuwe Stijl).

Impact maken staat voorop. Om onze ambities te bereiken zetten wij verschillende vormen van communicatie- en educatie in, met de intentie om doelgroepen ook werkelijk te verbinden aan de waarden van het nationaal park, met het verhaal en de identiteit van het gebied. Alles wat we doen past binnen het grotere plaatje; toewerken naar een nationaal park met ambassadeurs die om het gebied geven, en ervoor voor willen zorgen. We zetten ons actief in binnen onze doelgroepen zo veel mogelijk mensen te verbinden. Dit start bij de verwondering en beleving in het gebied, samen met de educatie en de handreiking om zelf ook een bijdrage te leveren aan het gebied.

In de volgende hoofdstukken staat een samenvatting van de behaalde resultaten van 2023. Deze zijn geclusterd naar onderstaande doelgroepen:

- *Jeugd, jongeren en jongvolwassenen*
- *Recreatieondernemers*
- *Bewoners*
- *Vrijwilligers*

Bezoekers maken deel uit van alle bovengenoemde doelgroepen. Immers, een bezoeker kan tegelijkertijd ook een bewoner, jongere, ondernemer of vrijwilliger zijn. Met evenementen en campagnes in de nationale parken bereiken wij ook vele bezoekers in de nationale parken.

In hoofdstuk 5 zoomen we verder in op de behaalde resultaten via onze diverse communicatiekanalen en -campagnes: 'Communicatie & Campagnes: samen meer bereiken'. In hoofdstuk 6; 'Maatwerk: een greep uit ieder nationaal park', lichten we een specifiek, uniek project uit per nationaal park. Dit onderstreept de diversiteit en kracht van maatwerk in het nationaal park.

Peelrandbreuk cursus, Peel en Meinweg

1. Jeugd, jongeren en jongvolwassenen

1.1 Inleiding

Liefde voor de natuur aanwakkeren bij kinderen en jongeren. Dat is het doel van onze programma's. De unieke waarden van een nationaal park ervaren én op een pakkende manier iets leren – ongeacht iemands achtergrond, opleidingsniveau of sociaaleconomische status. We doen er alles aan om kinderen en jongeren een waardevolle ervaring te bieden, een die uniek is voor het nationaal park.

Om dit doel te bereiken brengen we ons educatieve aanbod actief onder de aandacht bij scholen en (vervolg)opleidingen. Daarbij werken we actief samen om een doorlopende leerlijn te creëren, zodat onderwerpen als klimaat, biodiversiteit, energie en landbouw structureel in het curriculum worden geborgd. We gebruiken daarbij verschillende kanalen en benaderen intermediairs. Denk hierbij aan (digitale) nieuwsbrieven, social media en relevante websites (bijvoorbeeld voor werkweken). We trekken op met omliggende gemeenten en lokale instellingen, zoals NME-centra, om onze impact te vergroten. Zo hebben zich over de jaren heen sterke samenwerkingsverbanden gevormd, waardoor nieuwe programma's en activiteiten uitgerold konden worden in de nationale parken.

1.2 Rode draden op landelijk niveau

De doelgroep 'jeugd en jongeren' is breed – van jeugd (kinderen tot 12 jaar), jongeren (12-18 jaar) en jongvolwassenen (19-30 jaar). Hierbij onderscheiden wij de volgende categorieën:

- Programma's en activiteiten voor kinderen in het basisonderwijs
- Programma's en activiteiten voor het voortgezet onderwijs
- Programma's en activiteiten gericht op jongeren die studeren (MBO/HBO/Universiteit)
- Excursies en activiteiten gericht op alle leeftijdsgroepen en buitenschoolse activiteiten

Deze activiteiten en programma's worden in onderstaande paragrafen verder toegelicht.

Programma's en activiteiten voor kinderen in het basisonderwijs

IVN Natuureducatie biedt samen met partners breed nationale parken-gerelateerd aanbod voor kinderen in het basisonderwijs. In de lijn

met de strategie 'Magische Momenten' staat natuurbeleving, verwondering en een waardevolle bijdrage leveren aan het (natuur)onderwijs centraal. Denk hierbij aan het aanbieden en (door)ontwikkelen van scholenprogramma's, zoals het programma HeuvelrugWijs, dat gestart is in 2022 en in 2023 bijna 400 kinderen verwelkomde in Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Of het nieuwe programma Schoolduinen voor leerlingen van groep 5, dat in 2023 is ontwikkeld en in 2024 aangeboden wordt:

'In 2023 is de ontwikkeling van het educatieprogramma Schoolduinen gestart. We hebben een maakdag gehad samen met boswachters en vrijwilligers en we hebben draagvlak gecreëerd onder partners voor werving. Met behulp van een schoolgids gaan leerlingen van groep 5 op onderzoek op hun eigen schoolplein en leren ze kijken naar het klimaat, de bodem, planten en dieren, water en niet onbelangrijk: of ze er goed kunnen spelen en zich er goed voelen. Er gaan 5 scholen deelnemen aan de pilot in 2024!' – Gwen Pellinkhof, Coördinator C&E Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Ook scholenprogramma's die al langer bestaan worden geactualiseerd, zoals het programma Van Luchtkasteel tot Dassenburcht in Nationaal Park De Hoge Veluwe:

'Het programma VLTD waar elk jaar 4 scholen met alle klassen op bezoek komen in Nationaal Park de Hoge Veluwe is in samenwerking met een leerkrachten en leerlingen geüpdatet. Daarnaast is er een educatieve flyer ontworpen speciaal voor docenten om het aanbod onder de aandacht te brengen.' - Nannyke Hoek, Coördinator C&E Nationaal Park De Hoge Veluwe.

Een ander voorbeeld is 'Bos Natuurlijk' in Nationaal Park Drents-Friese Wold, een project georganiseerd samen met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Drentse Landschap. Het draait om het ontdekken van de wilde natuur. In 2023 kregen circa 100 basisschoolkinderen les over het bos en de ecologische waarde ervan. Vragen uit de les kwamen tijdens een excursie door het nationaal park aan bod. Na afloop van de tocht waren er workshops, en maakten de kinderen een presentatie voor hun leerkrachten, ouders en vrienden waarin ze vertelden wat ze hadden beleefd en wat ze opstaken.

Programma's en activiteiten voor het voortgezet onderwijs

Ook voor middelbare scholieren ligt er een breed pakket aan programma's en activiteiten, waarmee we jongeren een actieve rol willen geven in natuur- en duurzaamheidsontwikkelingen. Zo is in Nationaal Park Lauwersmeer een project opgestart in samenwerking met het Drachtster Lyceum: 120 scholieren hebben het nationaal park geadviseerd hoe we vogels kijken onder jongeren aantrekkelijker kunnen maken. In 2023 hebben wij bovendien samen met onze partners leerlingen in het voortgezet onderwijs bereikt via diverse programma's en activiteiten. Denk bijvoorbeeld aan de Natuurschool, waar onderbouwleerlingen op excursie gaan in Nationaal Park Lauwersmeer.

Programma's en activiteiten gericht op jongeren die studeren (MBO/HBO/Universiteit)

In de nationale parken bieden wij ook diverse stage- en afstudeeropdrachten aan jongeren (MBO/HBO/Universiteit). Bijvoorbeeld in Nationaal Park De Hoge Veluwe, waar stages en opdrachten worden aangeboden aan studenten van onder meer de Aeres Hogeschool Wageningen, Hogeschool Arnhem Nijmegen en Christelijke Hogeschool Ede. Zo hebben 4 studenten aan een praktijkopdracht gewerkt en werd 1 stagiaire verwelkomd.

Excursies en activiteiten gericht op alle leeftijdsgroepen en buitenschoolse activiteiten

In 2023 zijn veel kinderen en jongeren op excursie geweest in de nationale parken. Deze excursies onderscheiden zich van de bovenstaande categorieën aangezien de leeftijden breder zijn gedefinieerd. Denk hierbij aan activiteiten met het Jongeren Adviesbureau, dat in 2023 actief was in o.a. Nationaal Park Drentsche Aa en Nationaal Park Lauwersmeer.

In de nationale parken organiseert IVN Natuureductie ook diverse buitenschoolse activiteiten voor kinderen en jongeren. Een voorbeeld hiervan is het Junior Rangers programma. Tijdens dit programma gaan jongeren geregeld op pad in de nationale parken (bijvoorbeeld met een boswachter) om zo meer te leren over de natuur. Of het programma Skarrelaars in Nationaal Park Duinen van Texel:

'40 Texelse kinderen van 6 tot 12 jaar gaan maandelijks met de boswachters de natuur in. De ene keer gaan ze op avontuur in de Slufter. Een andere keer nemen ze een kijkje bij een mega walvisbotten-collectie.' – Masja Gielstra, Coördinator C&E Nationaal Park Duinen van Texel.

Nationaal Park de Hoge Veluwe

2. Recreatieondernemers

2.1 Inleiding

Lokale gezichten met hun enthousiasme, de juiste kennis en bijzondere verhalen. Zij brengen magische momenten tot leven. Ondernemers, partners en andere streekhouders staan in direct contact met recreanten en zijn daarmee dé aangewezen personen om mensen het nationaal park optimaal te laten beleven. Bovendien benadrukken deze bijzondere ervaringen de unieke kenmerken van de nationale parken.

Door producten te ontwikkelen en samenwerkingen op te zetten, streven we naar een sterkere merkidentiteit binnen de nationale parken. In 2023 zijn bijvoorbeeld verkennende gesprekken gestart tussen Nationaal Park Lauwersmeer en Werelderfgoedcentrum om een eventuele toekomstige samenwerking aan te gaan.

2.2 'Rode draden' op landelijk niveau

Binnen de nationale parken zijn een aantal programma's, activiteiten en ontwikkelingen – voor én door recreatieondernemers – uitgevoerd in 2023. Dit zijn de hoofdlijnen:

- Gastheer van het Landschap
- Beleefweken
- Activiteiten en excursies voor lokale ondernemers

Deze zullen in onderstaande paragrafen verder worden toegelicht.

Gastheer van het Landschap

Recreatieondernemers werken vaak in een prachtige natuurlijke en cultuurhistorische omgeving. IVN helpt ze om hun enthousiasme en liefde voor het nationaal park op hun gasten over te brengen. Een mooie bijkomstigheid: ze herontdekken de unieke waarden van het landschap waarin zij al jaren werkzaam zijn. Het programma 'Gastheer van het Landschap' is op maat uitgewerkt, specifiek voor het nationaal park, en speelt in op de behoeftes van recreatieondernemers én recreanten.

Na deelname aan het programma 'Gastheer van het Landschap' zien recreatieondernemers het gebied met andere ogen. Ze leren dat cultuurhistorische elementen een uniek verhaal hebben en dat er bijzondere plekken te vinden zijn in hun directe omgeving. De Gastheerschapscursus verenigt ondernemers uit het gebied, wat uitwisseling van kennis en inspiratie mogelijk maakt. De cursus geeft ze zodoende een stevige basis om in het vervolgprogramma samen met andere ondernemers nieuwe producten, diensten of arrangementen voor hun gasten te ontwikkelen.

In 2023 hebben we ingezet op het onderhouden en versterken van bestaande gastherennetwerken én op het uitbreiden van de netwerken binnen de nationale parken. Met inspiratiedagen, netwerkbijeenkomsten, excursies en inhoudelijke sessies houden we de gastherennetwerken actief. Zo werden er nieuwe cursussen gegeven in o.a. Nationaal Park De Biesbosch, Nationaal Park Drentsche Aa, Nationaal Park Weerribben-Wieden, Van Gogh NP i.o. inclusief NP De Loonse en Drunense Duinen en rond Nationaal Park De Grootte Peel en de Meinweg:

'16 ondernemers volgden vier dagdelen rond de Peelrandbreuk door middel van veldexcursies, prominente gastsprekers en opdrachten. De training ging in op het ontstaan van het gebied met de bijzondere kenmerken in het veld en de vorming van de Peelrandbreuk. Ook de cultuurhistorie had een prominente plek in de training en is er aandacht besteed aan productontwikkeling. Zo zijn er nu groepsboekingen mogelijk waarbij de groep na een excursie onder leiding van een bakker uit het gebied zelf boekweit pizza's kan bakken, een gewas dat in dit gebied vroeger veel geteeld is.' - Marije Genevasen, Coördinator C&E Nationaal Park De Meinweg & De Grootte Peel.

Beleefweek

Ook in 2023 zette het succes van de Beleefweek door. Het netwerk van Gastheren van het Landschap bundelt de krachten met andere streekhouders, zoals de VVV, gemeenten en provincie, om samen het gebied op de kaart te zetten, en mensen rondom het nationaal park (weer) een gevoel van trots en eigenaarschap te laten voelen over de omgeving waarin zij recreëren, wonen en werken.

In maar liefst 10 nationale parken vond in 2023 een Beleefweek plaats. Nationaal Park Nieuw Land organiseerde voor de eerste keer een Beleefweek. Een samenwerking met Gastheren van het Landschap en terrein behorende organisaties resulteerde daar in 20 activiteiten. In Nationaal Park Sallandse Heuvelrug werd de tweede Beleefweek tot leven geroepen:

'Het was een fantastische natte tweede Beleefweek. Er waren circa 45 activiteiten te doen bij heel veel Gastheren en -vrouwen, maar ook daarbuiten. De thema's natuur, cultuur en het landschap waren alledrie goed vertegenwoordigd.' - Lilian Dieben, Coördinator C&E Nationaal Park Sallandse Heuvelrug.

Activiteiten en excursies voor ondernemers

(niet exclusief voor Gastheren en -vrouwen)

Buiten het Gastheerschap zijn afgelopen jaar stappen gemaakt om ondernemers verder te activeren binnen de nationale parken. Denk hierbij aan Laarzendag in Nationaal Park De Biesbosch, dat in 2023 werd georganiseerd. Het nationaal park roept hiermee wederom op tot bewustwording en positief handelingsperspectief op de thema's klimaat en biodiversiteit van de Delta.

Daarnaast zijn via de ondernemers ook een breder publiek bereikt via evenementen en campagnes, bijvoorbeeld via de IVN Trektochten. Dat zijn meerdaagse wandel- of fietstochten dwars door de Nederlandse natuur. Een IVN Trektocht komt tot stand in samenwerking met vrijwilligers en Gastheren en -vrouwen van het Landschap. De route verbindt de recreatieondernemers in en tussen nationale parken met elkaar. Zo bestaat er bijvoorbeeld een IVN Trektocht Lauwersmeer-Schiermonnikoog. In 2023 zijn er in totaal 8 nationale parken onderdeel van een IVN Trektocht.

3. Bewoners

3.1 Inleiding

Bewoners in en rondom de nationale parken hebben een speciale plek binnen onze doelgroepenbenadering. Zij kunnen natuurlijk ook bezoekers en vrijwilligers zijn, maar in sommige gevallen zijn zij ook via andere wegen actief betrokken bij een nationaal park. Bijvoorbeeld als gemeenteraadslid of (lokaal) ondernemer. Dankzij de lokale betrokkenheid van bewoners zien wij hen als echte ambassadeurs van de nationale parken.

3.2 'Rode draden' op landelijk niveau

In 2023 is er een breed scala aan activiteiten en programma's uitgevoerd, zodat we bewoners betrekken bij het nationaal park en hen de gelegenheid bieden om actief te worden als ambassadeur van het nationaal park. Hierin onderscheiden wij de volgende categorieën:

- Evenementen, activiteiten en informatieavonden
- Ambassadeurschap
- Evaluatie, monitoring en vernieuwing

Evenementen, activiteiten en informatieavonden

In 2023 organiseerden we diverse evenementen, activiteiten en informatieavonden, met het doel om bewoners écht mee te nemen in de actualiteiten en het bijzondere karakter van het nationaal park. Vaak worden deze evenementen en activiteiten georganiseerd in samenwerking met lokale ondernemers. Denk hierbij aan excursies, lezingen, workshops, filmavonden en informatiedagen. In Nationaal Park De Maasduinen stond het bodemleven bijvoorbeeld centraal:

'Samen met de coöperatie van particuliere eigenaren hebben we in maart een lezing over duurzaam bodembeheer georganiseerd voor belangstellenden, gepresenteerd door Martijn van Vijfeijken. Vervolgens vond er in september een informatiemiddag plaats over het tegengaan van de verdroging in het Maasduinengebied aan de hand van het stroomgebied

Eckeltse Beek. En op de natuurwerkdag zijn er meerdere activiteiten georganiseerd voor bewoners om te helpen met natuurbeheer.' - Thea Jetten, Coördinator C&E Nationaal Park De Maasduinen.

Daarnaast nodigen we omwonenden uit om de handen uit te mouwen te steken en in actie te komen tijdens natuurwerkdagen en opschoonacties. In nationaal park De Biesbosch is bijvoorbeeld een afvalopruimactie georganiseerd, samen met Staatsbosbeheer en Schone Rivieren.

Ambassadeurschap

Door bewoners de kans te geven actief betrokken te zijn bij communicatie- en educatieprogramma's gaan we verder dan verwondering over de natuur creëren. We nodigen bewoners uit om ambassadeur van de nationale parken te worden. Op deze manier ontstaat er meer bewustwording onder de lokale bewoners over het nationaal park bij hen in de buurt.

Met een Bewonerscursus leiden we mensen op die in of rondom een nationaal park wonen, zodat ze zich ontwikkelen tot ambassadeurs van het nationaal park. In 2023 kwamen er bijvoorbeeld 52 ambassadeur bij in Nationaal Park Lauwersmeer, vanuit een bewonerscursus die IVN Natuureducatie organiseerde in het nationaal park. In veel parken blijven de deelnemers ook na de cursus betrokken, zoals in Nationaal Park Oosterschelde:

'In 2023 hebben we opnieuw een bewonerscursus georganiseerd, waarbij we omwonenden in 4 bijeenkomsten meenemen in het verhaal van het nationaal park. Ook hebben we een terugkomdag georganiseerd voor inwoners die in eerdere jaren hebben deelgenomen aan de bewonerscursus. Een aantal deelnemers van de bewonerscursus is vrijwilliger van Nationaal Park Oosterschelde geworden'. - Wilco Jacobusse, Coördinator C&E Nationaal Park Oosterschelde.

Nationale park tuinen

Iedereen is natuurbeheerder over hun eigen buitenruimte. Of je nu wel of geen groene vingers hebt, een grote of kleine tuin, iedereen kan een stukje nationaal park aanleggen. Een groeiend aantal nationale parken helpt bewoners op weg met plantenlijsten, handleidingen en tips om de Nationale Park tuin zo goed mogelijk in te richten. Door samenwerkingen met tuincentra zijn de speciale plantjes in de omgeving verkrijgbaar.

Na een succesvolle start van de Heuvelrugtuinen rondom Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (in samenwerking met Natuur en Milieufederatie Utrecht), groeit het aantal groene, inheemse tuinen ook rondom de nationale parken Duinen van Texel (Tuinen van Texel) en Zuid-Kennemerland (Duintuinen). Op de Europarc Conferentie in Leeuwarden was veel internationale belangstelling voor de twee laatstgenoemde initiatieven. Bij het geven van een pitch was de zaal volgeboekt.

Evaluatie, monitoring en vernieuwing

Bij het opstellen en verder evalueren, monitoren en innoveren van de educatie- en communicatiestrategie betrekken we veel verschillende partijen. We werken samen met bewoners, en lokale partijen zoals gemeenten en (recreatie)ondernemers.

Zoals in Nationaal Park Weerribben-Wieden, waar de educatiestrategie in 2023 definitief vastgesteld als resultaat van een samenwerking met een uitgebreide groep stakeholders. Ook in Nationaal Park Drentsche Aa is de communicatie- en educatiestrategie met partners uitgewerkt. Dit samenwerkingsverband heeft bovendien veel tijd besteedt aan het inrichtingsplan voor 'Huis van de Drentsche Aa', het nieuwe bezoekers- en educatiecentrum van het nationaal park.

De landelijke aanpak en lokale coördinatie in de nationale parken inspireert. In Vlaanderen werkt men toe naar een totaal van zes nationale parken, waardoor de behoefte naar een overkoepelende educatiestrategie ontstond. Grenspark Kalmthoutse Heide ontving onze zuiderburen voor een workshop met inspiratie en lessons learned vanuit de Nederlandse nationale parken op het gebied van educatie en communicatie.

4. Vrijwilligers

4.1 Inleiding

Vrijwilligers zijn ons grootste goed binnen de nationale parken. Zij vervullen een aantal belangrijke taken, zoals het begeleiden van excursies en scholenprojecten, het uitvoeren van inventarisaties en monitoring en het vergroten van bewustwording op actuele thema's. Dit is slechts een greep uit de verschillende activiteiten die zij organiseren. Dankzij hun inzet, enthousiasme en passie voor het nationaal park kunnen zij een belangrijke bijdrage leveren aan het bestaan (en de beleving van) van de nationale parken. Zonder deze betrokken mensen zouden vele onderdelen van programma's maar beperkt door kunnen gaan. Daarom hebben wij dit jaar weer sterk ingezet op het vrijwilligersnetwerk binnen de nationale parken.

4.2 'Rode draden' op landelijk niveau

Om vrijwilligers in hun kracht te zetten binnen de nationale parken, is het van belang om huidige netwerken te onderhouden én te versterken. Dit is in 2023 gerealiseerd door middel van de volgende activiteiten:

- Werving van vrijwilligers
- Ondersteuning, coördinatie en (bij)scholing

Werving van vrijwilligers

De werving van nieuwe vrijwilligers is van groot belang om de kwaliteit en de grootte van de vrijwilligersnetwerken in stand te houden. Afgelopen jaar hebben wij daar wederom sterk op ingezet binnen de nationale parken. Ook in 2023 zijn nieuwe vrijwilligers opgeleid, tot school- of natuurgids. Daarvan wordt een groot deel actief in het park. In Nationaal Park De Biesbosch werd in 2023 bijvoorbeeld een nieuwe schoolgidsencursus opgezet, waardoor nu 25 nieuwe schoolgidsen zijn opgeleid en gecertificeerd. En, zoals eerder genoemd, zien we dat mensen ook vrijwilliger worden naar aanleiding van de Bewonerscursus in Nationaal Park Oosterschelde.

Ondersteuning, coördinatie en (bij)scholing van vrijwilligers

In ieder nationaal park zijn veel vrijwilligers actief die helpen bij de uitvoering van programma's en het behalen van de ambities. Een aantal nationale parken hebben specifieke parkgidsen, in andere gebieden gaat het om een netwerk van vrijwilligers van verschillende organisaties, zoals de TBO's, historische verenigingen en de lokale IVN-afdelingen. Om alle vrijwilligersnetwerken te behouden en onderhouden organiseren we jaarlijks diverse bijeenkomsten, trainingen en cursussen.

Met een programma van speciale (bij) scholingsdagen en -avonden, train-de-trainer dagen, netwerkbijeenkomsten, excursies voor vrijwilligers en bedankdagen binden we vrijwilligers aan de nationale parken, voor de lange termijn. In Nationaal Park Weerribben-Wieden werden bijvoorbeeld Groene Voorlichters bijeenkomsten georganiseerd voor alle vrijwilligers die actief zijn in het nationaal park. In Nationaal Park De Biesbosch werd een netwerkbijeenkomst georganiseerd op het thema 'Drinkbare Biesbosch', waar 120 vrijwilligers samenkwamen om te luisteren naar keynote sprekers van Evides en Drinkbare Rivieren en om in samenwerking met een Gastheer van het Nationaal Park al varende onderzoek te doen naar de waterkwaliteit in het nationaal park.

Soms betreft het ook een directe samenwerking met vrijwilligers. In Nationaal Park Zuid-Kennemerland maakten vrijwilligers een podcast: Tierelier. Deze podcast is een samenwerking van IVN-vrijwilligersafdeling Zuid-Kennemerland, de Zandvoortpodcast, Thijsse's Hof, Nationaal Park Zuid-Kennemerland, de Amsterdamse Waterleidingduinen en Recreatieschap Spaarnwoude. Bij Tierelier staat natuurbeleving voor jong en oud centraal.

5. Communicatie & Campagnes: samen meer bereiken

Communicatie: online en offline aanwezigheid

In communicatie zoeken we naar overkoepelende samenwerkingen en overeenkomsten. Een rode draad in ons werk, waarin we samen optrekken met gebiedspartners. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren en promoten van een Beleefweek, de gezamenlijke campagne 'Beleef de Vogeltrek' en de jaarlijkse Dag van het Nationaal Park.

'In 2023 organiseerden we diverse publieksactiviteiten over vogeltrek, onder andere tijdens de Internationale Dag van de Trekvogel en tijdens de 'Nacht van de Nacht'. Ook hebben we tijdens de Oosterscheldeweek 2023 een grote conferentie over trekvogels georganiseerd. Dit was een succesvolle bijeenkomst met 150 deelnemers en veel bereik en publiciteit.' – Wilco Jacobusse, Coördinator C&E Nationaal Park Oosterschelde.

Daarnaast zetten we communicatie in specifiek voor het nationaal park, met als doelgroep de omwonenden of juist bezoekers van verder weg. Zo werken we aan social media inzet om een breder publiek geïnteresseerd te krijgen wat er leeft in het

nationaal park. Of publiceren we een magazine, flyer of huis-aan-huisblad om bewustwording en betrokkenheid te stimuleren. Denk aan een informatiekraant van Nationaal Park Lauwersmeer, een online magazine van Nationaal Park Alde Feanen, een Eropuit flyer van Nationaal Park Zuid-Kennemerland of het jaarlijkse glossy magazine 'Natuureiland Texel 2023' van Nationaal Park Duinen van Texel.

Dag van het Nationaal Park 2023

Tijdens de 24e editie van Dag van het Nationaal Park op 24 mei richtten we ons op het thema 'Voortbouwen op onze wortels'. Dit naar aanleiding van het Europese thema 'Building on our roots', met als insteek: wat is jouw band met het nationaal park? En hoe wil je het doorgeven? Het doel van dit evenement en bijbehorende campagne was omwonenden en lokale bezoekers bewust maken van de natuurlijke en culturele erfenis die we achterlaten en waarop we moeten voortbouwen. Met uitzicht op samen iets terugdoen: de natuur in stand houden en op de juiste manier helpen zodat we er nog eindelijk van mogen genieten.

In 20 van de 21 nationale parken zijn drie individuen geportretteerd, elk met hun eigen, unieke verhaal. Zij vertellen over hun diepe band met het nationaal park. Maak kennis met een natuurliefhebber die geboren en getogen is in het gebied en nu al zijn kennis vol passie overbrengt als natuurgids. Laat je inspireren door een vastberaden ondernemer die haar visie deelt over het creëren van balans tussen recreatie, landbouw en natuur in het park. Ontmoet een trotse boer die met zijn familiebedrijf bijdraagt aan een harmonieuze samenwerking tussen mens en natuur. Of stap in de wereld van een leergierige Junior Ranger, die met een brede glimlach vertelt over de ontdekkingen die ze samen met andere jongeren doet in het nationaal park.

De verhalen laten zien hoe de mensen, ongeacht hun leeftijd en achtergrond, de schoonheid en magie van het nationaal park omarmen. Het inspireert om zelf de verbondenheid met de natuur op te zoeken.

Naar schatting hebben bijna **750 duizend mensen** de portretten gezien in de periode mei en juni 2023. De portretten waren zichtbaar op de landelijke nationale parken website van het SNP, het NPB, IVN Natuureducatie en op de specifieke website

van ieder nationaal park. Bovendien werden de portretten op social media gedeeld, onder andere door nationale parken en partnerorganisaties. Vanaf 24 mei tot oktober was in de weekenden een selectie van de portretten te zien in Kasteel Groeneveld in Baarn. De fotoserie werd daarna op een prominente plek tentoongesteld aan een internationaal publiek, tijdens de Europarc Conference van 3 tot en met 6 oktober 2023.

Naar aanleiding van de Dag van het Nationaal Park waren er verschillende activiteiten te beleven in het Pinksterweekend (27 en 28 mei). In Nationaal Park Duinen van Texel werden de drie portretten bijvoorbeeld tentoongesteld tijdens een drukbezocht lokaal festival met voornamelijk Texelaars. In Nationaal Park Dwingelderveld en Drents-Friese Wold is ter ere van de Dag van het Nationaal Park een middag georganiseerd voor alle partners in het gebied, in samenwerking met Provincie Drenthe. Zo'n 40 deelnemers kwamen samen in de schaapskooi van het Holtingerveld. En in Nationaal Park De Meinweg is er samen met alle gebiedspartners een programma opgezet met 17 activiteiten die in het teken stonden van het thema 'Voortbouwen op onze wortels'.

6. Maatwerk

Een greep uit ieder nationaal park

NP Nieuw Land

Beleefweek

De eerste Beleefweek van Nationaal Park Nieuw Land, met 20 activiteiten door de TBO's en Gastheren van het Landschap.

NP Hoge Veluwe

Dag van het Nationaal Park

Er is een portretreeks gemaakt van drie generaties bezoekers van het park en hun binding met de bijzondere flora & fauna op De Hoge Veluwe.

NP Zuid Kennemerland

Campagnes Broedseizoen en Schemer

Zeer goedlopende campagnes, die via website nieuwsbrief, persberichten en social werden ondersteund.

NP Utrechtse Heuvelrug

Dag van het Nationaal Park

3 portretten die de ontmoeting tussen verschillende generaties visualiseren. Samen met die van alle andere NP'en vijf maanden te zien geweest op Kasteel Groeneveld in Baarn.

NP Biesbosch

Drinkbare Biesbosch

Netwerkbijeenkomst met 120 deelnemers met keynote sprekers van Evides en Drinkbare Rivieren.

NP Oosterschelde

Beleef de Vogeltrek

Algemeen publiek betrekken bij het fascinerende verhaal van de vogeltrek. Aandacht voor het belang van de Oosterschelde als onmisbaar tankstation tijdens de vogeltrek.

Np Loonse en Drunense Duinen

Het Bewaarde Land

383 leerlingen van tien verschillende basisscholen volgden met onze vrijwilligers dit driedaagse natuurprogramma in en over het nationaal park. Een ervaring voor het leven!

NP Grenspark Kalmthoutse Heide

Visualisatie educatiestrategie

In het kader van de educatiestrategie is een visueel ontwikkeld om (educatieve) partners mee te nemen in het unieke verhaal van het park.

NP Duinen van Texel

Skarrelaars

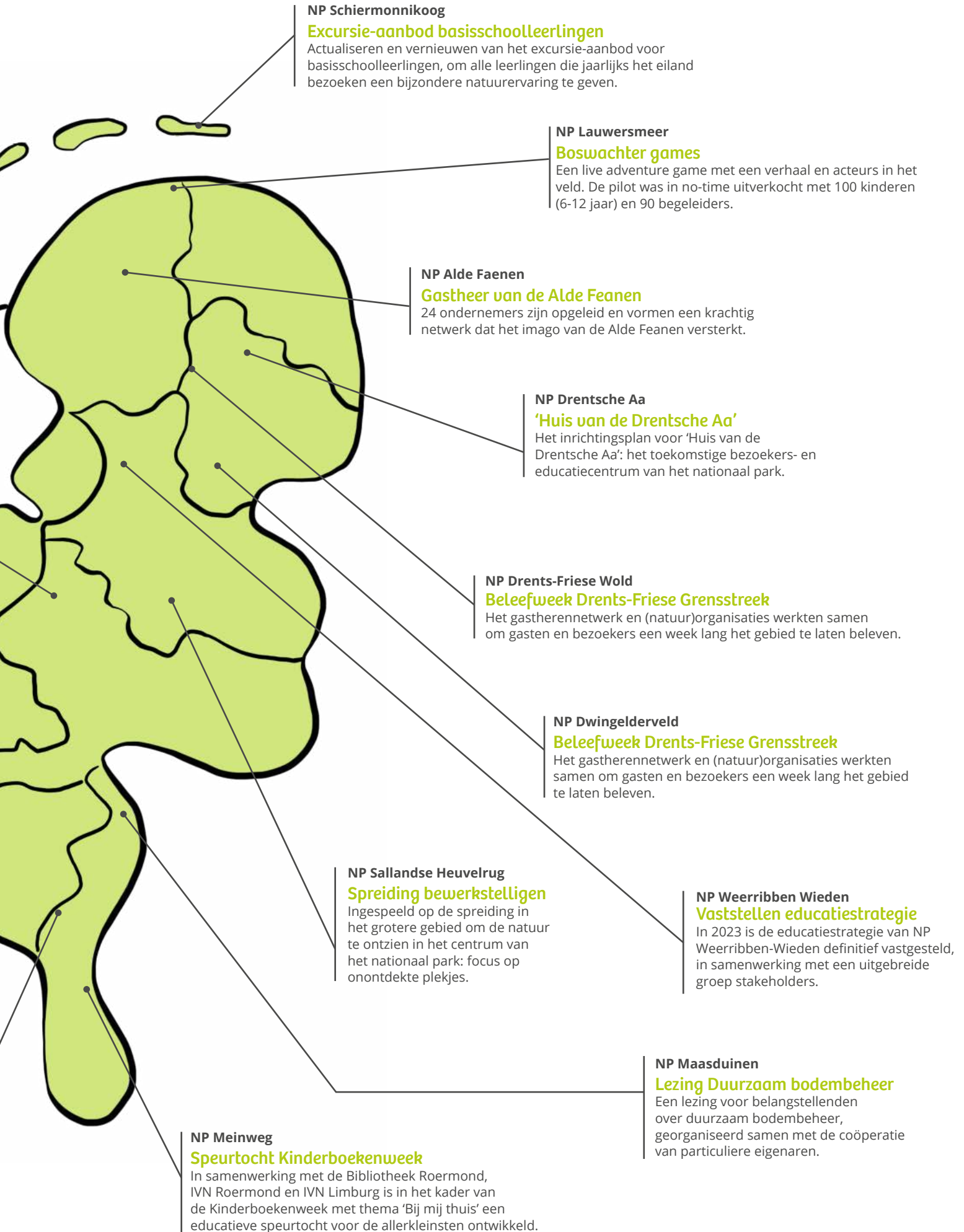
135 leerlingen van leerjaar 2 zijn twee dagen met onderzoeksvragen de natuur op Texel ingegaan. Daar bezochten zij vijf 'stations' waarbij we hulp kregen van de natuurorganisaties en een natuurinclusieve boer.

NP Groote Peel

Gastheer van het Nationaal Park; rondom de Peelrandbreuk

16 ondernemers opgeleid tot Gastheer van de Peelrandbreuk. De training ging in op het ontstaan van het gebied met de bijzondere kenmerken in het veld en de vorming van de peelrandbreuk.

Bezoekadres

Plantage Middenlaan 2c
1018 DD Amsterdam
020 622 81 15
info@ivn.nl
ivn.nl

Postadres

Postbus 20123
1000 HC Amsterdam

Bank NL36ABNA0249086697
RSIN 813950326
KVK 34147938